

METAPHOR AND IMAGERY IN PERSIAN POETRY, Iranian studies 6, edited by Ali Asghar Seyed-Gohrab, Brill, Leiden-Boston, 2012, 281 pp.

Devet radova iz oblasti klasične perzijske književnosti iz pera respektabilnih autora prezentirani su u ovoj knjizi. Priređivač ističe u uvodnom članku da je klasična perzijska književnost suštinski simbolička, što se i odražava u brojnosti retoričkih figura i u prozi i u poeziji, stoga su i odabrani naučnoistraživački radovi u ovoj knjizi pretežno fokusirani na retoričkim sredstvima, posebno na slikovnom jeziku i metafori. U knjigu su uvrštena i druga zanimljiva istraživanja iz literarne tradicije. Ovdje će ukratko biti predstavljeni radovi kako slijedi:

A.A. Seyed-Gohrab, *Introduction: Persian Rhetorical Figures*/Uvod: Perzijske retoričke figure (pp. 1-13) je uvodno poglavlje priređivača knjige u kojem daje kratki pregled najvažnijih djela iz oblasti klasične stilistike, kako arapske tako i klasične perzijske književnosti. U tom smislu, najoriginalniji retorički priručnik je Ğurġānījevo djelo *Asrār al-Balāġa*, za koje De Bruijn navodi da je „promijenio pravac književne teorije“. Autor naglašava značaj klasične retorike (‘ilm al-balāġa), budući da se tim vještinama nisu koristili samo pjesnici, nego i svi učeni ljudi, kako bi njihov stil izražavanja postao bolji i uvjerljiviji. Stoljećima usavršavana, metafora je zadobila status dominantnog tropa u perzijskoj književnosti i ona je naprosto „srce perzijske poezije“.

J. Landau, *Našīr al-Dīn Ṭūsī and Poetic Imagination in the Arabic and Persian Philosophical Tradition* / Nasiruddin Tusi i poetska imaginacija u arapskoj i perzijskoj filozofskoj tradiciji (pp. 15–65) je odličan književnohistorijski uvod u teoriju metafore i njeno razumijevanje u književnofilozofskom smislu. Autor je razmatrao Tusijeva razmatranja o metafori, prema kojima cilj poezije, za razliku od i dijalektike i njoj sličnih retoričkih disciplina, nije da uvjeri govornika u istinitost iskaza (tašdīq), već da kod svojih recipijenata pobudi maštu (taḥyīl). U tom smislu Landau to ilustrira Rudakījevim stihovima koji su potakli vladara da se preseli iz Herata u Buharu i potcrtava važnost Rudakījeve poezije za povijest književne recepcije. Rezimirajući tumačenja vodećih filozofa Ṭūsīja, Farabija i Ibn Sīnāa, Landau navodi da je pjesnička upotreba metafore i stilskih sredstava, ne samo potaknula na konkretan čin, nego i da je poezija racionalni diskurs koji se može objasniti silogizmom.

Ch. van Ruymbeke, *Kāshifī’s Powerful Metaphor: The Energising Trope*/ Kašifijeva snažna metafora: Energizacija tropa (pp. 67-79) je rad posvećen Ḥusaynu Vā’izu Kāšifiju, eruditi i autoru šiitske martirološke priče. Kāšifī je

autor priručnika *Badāyi' al-afkār fī šanāyi' al-aš'ār* sa izrazito metaforičkim stilom, čija se inovativnost ogleda u interdisciplinarnom pristupu u definiranju metafore.

A.A. Seyed-Gohrab, *Waxing Eloquent: The Masterful Variations on Candle Metaphors in the Poetry of Hāfiz and his Predecessors* / Voskiranje elokventnog: Majstorske varijacije metaforama svijeće u poeziji Hafiza i njegovih prethodnika (pp. 81-123) je istraživanje priređivača u čijem je fokusu razvoj *metafore svijeća*, omiljenog objekta u perzijskoj poeziji, od ranog perioda do Hafizovog doba (14. st.). Autor se kratko osvrće na prisustvo metafore svijeće u djelima Aḥmada al-Ġazālīja, 'Ayna al-Quḍāta Hamadānīja, Rūzbihāna Baqlīja, Manūchihirīja, Šādīja i 'Attāra. Vrlo je zanimljivo autorovo zapažanje svijeće (načinjene od pčelinjeg voska) kao čovjeka: na isti način na koji je svijeća bila dio saća, tako je čovjek bio ujedinjen s Bogom – čovjek sada živi odvojen od svog Izvora, sam na Ovom svijetu. Autor brojnim primjerima ukazuje da, iako klasična književnost poput perzijske teško dopušta pjesniku inoviranje novih stilskih sredstava, pjesnik poput Hafiza uspijeva se dosjetiti novih i efektivnijih metafora.

N. Pourjavady, *Love and the Metaphors of Wine and Drunkenness in Persian Sufi Poetry*/Ljubav i metafora vina i pijanstva u perzijskoj sufijskoj poeziji (pp. 125-136) je relativno kratko poglavlje, ali esencijalnog značaja za poimanje metafore vina i pijanstva kao obilježja perzijske sufijske poezije. Autor analizira metaforu u kontekstu slike zaljubljenosti, na primjeru Rumijeve poeme, ilustrirajući kako su metafore bile utkane u mističnu ljubavnu poeziju, referirajući na teoriju o ljubavi kako je to opservirao Aḥmad al-Ġazzālī, koji je ustvrdio da su takve metafore u srcu ljubavnog misticizma i da su se kao takve razvile u raznim tesavvufskim djelima.

F.D. Lewis, *One Chaste Muslim Maiden and a Persian in a Pear Tree: Analogues of Boccaccio and Chaucer in Four Earlier Arabic and Persian Tales*/Jedna čedna muslimanska djeвица i Perzijanac na kruški (pp. 137-203) je rad u kojem autor ispituje transkulturalne aspekte književne tradicije. Navodi da recentne studije o književnim posudbama ispituju ne samo prenošenje tema i motiva, već čitavih priča iz islamskog svijeta u Evropu. Ovaj rad nudi ozbiljno istraživanje o pričama koje se pojavljuju u Chaucerovim *Kenteberijskim pričama* (*Cantebury Tales*) i Boccacciovom *Dekameronu* (*Decameron*), a koje imaju svoje ranije parnjake u pričama u arapskoj i perzijskoj književnoj tradiciji: priča iz Rumijeve *Mesnevice* o Perzijancu na kruški, arapska verzija Ibn al-Ġawzīja sa palminim stablom, Aṭṭārove Merhume iz *Ilāhī-name* i al-Kulaynījeve *Kitāb al-nikāh* itd. Motive i epizode koji su predmet književne posudbe autor Lewis je na ozbiljan i akribičan način istražio u ovom radu.

A. Sedighi, *Translating Persian Metaphors into English*/Prevođenje perzijskih metafora na engleski jezik (pp. 205-214) je rad koji se bavi pro-

blemom prevođenja metafora specifičnih za perzijsku književnu tradiciju u drugu kulturu, odnosno jezik. Teorijski koncipiran rad dobio je svoju ilustraciju na primjeru prevođenja Hayyāmovih rubaija na engleski jezik, s posebnim osvrtom na čuvene Fitzgeraldove prepjeve.

G.R. van den Berg, *The Ring as a Token in the Barzū-nāma: On the Importance of Lineage and Origin* /Prsten kao znak u Barzūnami: O značaju porijekla (pp. 215-230) o jednoj epizodi iz *Šahname* o važnosti loze i porijekla. U ovom radu tretira se zanimljiv odnos interpolacija u *Šahnami* kao kulturnih i ideoloških konektora. Naime, pečatnjak prsten (mohr) je i simbol i metafora dobrog porijekla i pravovaljane bračne zajednice. Redaktori *Šahname* su stihovima iz jednog drugog djela, *Barzuname*, sanitizirali i prilagodili kasnijim kulturnim i moralnim normama reprezentaciju odnosa oca i sina u izvornoj *Šahnami*, na primjeru čuvene epizode Rustem i Suhrab.

S. Sharma, *The Function of the Catalogue of Poets in Persian Poetry*/ Uloga kataloga pjesnika u perzijskoj poeziji (pp. 231-247). U ovom radu Sharma analizira zanimljiv slučaj sastavljanja „kataloga pjesnika“ u perzijskoj poeziji, s osvrtom na kulturno značenje i retoričke strategije te pojave. Interesantne su komparacije sa srednjovjekovnom literarnom tradicijom Zapada.

F. Abdullaeva, *The Origins of the Munāzara Genre in New Persian Literature*/ Porijeklo žanra munazare u novoperzijskoj književnosti (pp. 249-273). Autorica analizira ulogu debatne pjesme kao žanra u islamskoj perzijskoj književnosti. Primjer za njenu studiju je jedinstveni rukopis *Rasprave između Arapina i Perzijanaca*. Djelo odražava relevantnost debatne kulture za literarnu praksu i književni kanon.

Index (pp.275-281) Indeks imena je obiman sa zavidnim brojem natuknica autora, djela, termina, imena i pojmova. Korica je iznimno lijepa, ilustrirana stranicom iz manuskripta iz Firdusijeve *Šahname* (Leiden University Library, Cod.Or. 494, f. 90) s minijaturom bitke između Rustema i Suhraba.

Ova knjiga predstavlja odlično polazište za svakog istraživača u oblasti ne samo književne tradicije na perzijskom jeziku, nego i drugih književnih tradicija u kojima je perzijska klasična literatura ostvarila utjecaj. Svako poglavlje, koje je ujedno i istraživanje i studija za sebe, popraćeno je respektabilnom bibliografijom. Na koncu, svaka studija je jedno novo gledište iz kojeg se u interaktivnom odnosu sagledava islamska kultura i klasična književna tradicija.

Madžida Mašić